

МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА ОТПОРНОСТ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА НА ПРИРОДНЕ НЕСРЕЋЕ И КАТАСТРОФЕ

Save the Children

ИМПРЕСУМ:

Организација Save the Children вјерује да свако дијете заслужује будућност. У земљама сјеверозападног Балкана радимо сваки дан како бисмо дјечи обезбиједили здрав почетак живота, прилику за учење и заштиту од насиља. Када настану кризе и кад су дјеца најрањивија, ми смо увијек међу првима који притекну у помоћ, а међу посљедњима који одлазе. Ми подстичемо одговоре на специфичне потребе дјеце и омогућавамо да се чује њихов глас. Постигемо дуготрајне резултате за милионе дјеце, укључујући и ону дјецу до које је најтеже доћи. Дајемо све од себе за дјецу - сваки дан и у вријеме криза – мијењајући њихове животе и будућност која је пред нама.

Издавач:

Save the Children International, Сарајево

Аутори:

Самир Хусеинбашић, Министарство безбједности БиХ
Идриз Брковић, Министарство безбједности БиХ
Алмир Беридан, Министарство безбједности БиХ
Самир Ђонлић, Министарство безбједности БиХ
Елма Исановић, Министарство цивилних послова БиХ
Милан Љубојевић, Педагошка институција, Брчко Дистрикт БиХ
Амир Демировић, Федерално Министарство образовања и науке
Драгиша Тешановић, Републичка управа цивилне заштите Републике Српске
Музафера Растодер, Федерална управа цивилне заштите ФБиХ

Вођа пројекта:

Драган Личанин, Save the Children

Лектор:

Oxford преводи

Техничка припрема и дизајн:

Ферида Абдагић

Штампа:

Амос Граф

Тираж:

300

Ова публикација сачињена је у оквиру пројекта „**Изградња отпорности на елементарне непогоде и друге несреће у области образовања у локалним заједницама**“.

Zajedno možemo učiniti više.
Recite nam šta mislite o našem radu?
RECI-NAM@savethechildren.org

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

614.8:504.4]:373(497.6)(035)

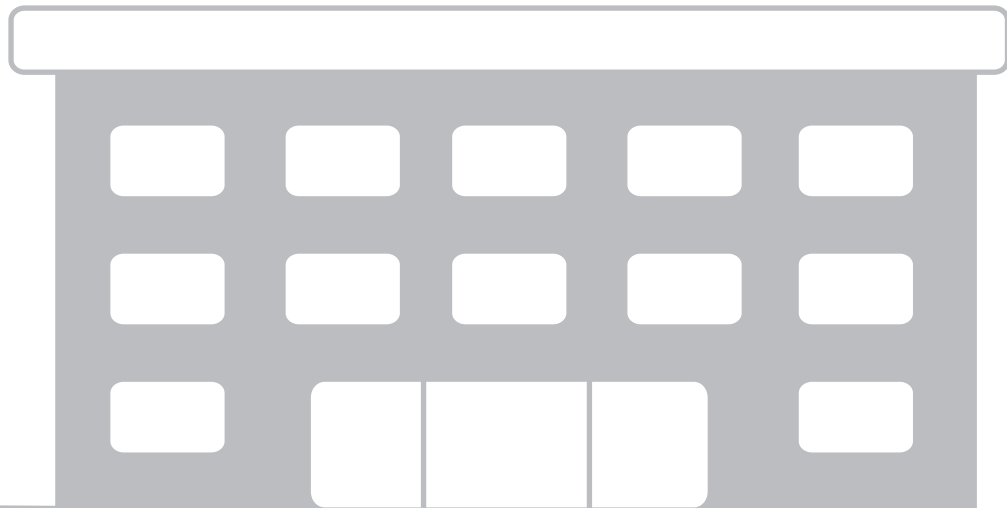
MINIMALNI standardi za otpornost vaspitno-obrazovnih ustanova na nesreće i katastrofe / [autori Samir Huseinbašić ... [et al.]. - Sarajevo : Save the Children International, 2017. - 35 str. ; 25 cm

Bibliografija: str. 35.

ISBN 978-9926-8161-7-9
I. Huseinbašić, Samir
COBISS.BH-ID 25061894

<-----

МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА ОТПОРНОСТ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА НА ПРИРОДНЕ НЕСРЕЋЕ И КАТАСТРОФЕ

ПРЕДГОВОР

Припремљеност за адекватно дјеловање у случају несрећа и катастрофа у БиХ је, прије катастрофалних поплава из 2014. године, била на веома ниском нивоу. Након активног учешћа у хуманитарном одговору на поплаве и клизишта, организација Save the Children спроводила је циљане акције смањења ризика од несрећа и катастрофа кроз пројекат „Изградња отпорности на природне и друге несреће у области образовања у локалним заједницама“.

Пројекат је вишедимензионалан и бави се изградњом капацитета локалних заједница и надлежних институција, посебно усмјерен на школе и вртиће, с циљем унапређења њихове спремности за дјеловање у случају несрећа и катастрофа, кроз пружање подршке у изради процјене ризика од несрећа и акционих планова за ниво општина, школских и предшколских установа те повећања свијести о потенцијалним ризицима и адекватном дјеловању у случају потребе, нарочито код дјеце.

У оквиру наведеног пројекта је, између осталог, израђен и документ „Минимални стандарди за отпорност васпитно-образовних установа на природне несреће и катастрофе“ који за циљ има усаглашавање нивоа потреба које треба да буду задовољене како би била постигнута квалитетна заштита и спасавање у објектима васпитно-образовних установа. Документ није израђен са амбицијом да представља свеобухватни приручник за заштиту и спасавање, већ да послужи као упутство за креирање минималних стандарда у датој области, примјенљивих у Босни и Херцеговини. Сваки од истакнутих минималних стандарда пропраћен је кључним активностима, смјерницама, прегледом тренутног стања и препорукама за примјену у пракси.

Минимални стандарди су превасходно намијењени васпитно-образовним установама, институцијама и органима образовања, али могу послужити и невладиним организацијама, академској заједници, медијима и појединцима који доприносе смањењу ризика од катастрофа, заштити и спасавању дјеце и унапређењу њиховог образовања, те се искрено надамо да ће овај документ у пракси наћи широку примјену.

Надам се да ће „Минимални стандарди за отпорност васпитно-образовних установа на природне несреће и катастрофе“ бити од користи свим одговорним особама у образовним и другим установама и организацијама, како бисмо заједничким напорима допринијели подизању степена спремности за адекватан одговор у случају несрећа и катастрофа.

Ахмед Пјано
Директор Програма, Save the Children

Образовање у ванредним ситуацијама је термин међуагенцијског нивоа, а подразумијева ситуације у којима је дјеци ускраћен приступ образовном процесу усљед утицаја хазарда (проузроковане опасности) или несрећа антрополошког или природног поријекла.

САДРЖАЈ

1. УВОД	9
2. ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНИХ ДОКУМЕНАТА И ПРОПИСА У БИХ КОЈИ РЕГУЛИШУ ДАТУ МАТЕРИЈУ	11
2.1. Преглед међународних докумената	12
2.1.1. Међуагенцијска мрежа за образовање у несрећама и другим ванредним ситуацијама (Interagency Network for Education in Emergencies - INEE)	12
2.1.2. SPHERE СТАНДАРДИ Хуманитарна повеља и минимални стандарди	12
2.2. Преглед прописа у Босни и Херцеговини који уређују ову материју	13
3. ПОСЉЕДИЦЕ ПРИРОДНИХ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА НА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ	17
4. ШТА ЈЕ СВРХА ДОКУМЕНТА - МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА ОТПОРНОСТ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА НА ПРИРОДНЕ НЕСРЕЋЕ И КАТАСТРОФЕ	19
4.1. Шта се подразумејева под “минималним стандардима”	20
4.2. Усвајање и промовисање минималних стандарда	20
4.3. Шта садржи сваки минимални стандард?.....	21
4.4. Које су намијењени минимални стандарди?.....	21
4.5. Како су израђени минимални стандарди?.....	21
5. СТАНДАРДИ У ОБРАЗОВАЊУ - ПОДИЗАЊЕ ПРИПРЕМЉЕНОСТИ ЗА ЗАШТИТУ ОД ПРИРОДНИХ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА	22
СТАНДАРД 1: Заступљеност мјера за смањење ризика од природних несрећа и катастрофа те заштите и спасавања у наставним плановима и програмима васпитно-образовних установа у БиХ	24
СТАНДАРД 2: Идентификација ресурса и капацитета локалне заједнице за учешће и извођење наставе и вјежби у области заштите и спасавања	25
СТАНДАРД 3: Стручно усавршавање и обука	26
СТАНДАРД 4: Мониторинг заштите дјете током природних несрећа и катастрофа	27
СТАНДАРД 5: Објекти васпитно-образовних установа обезбјеђују физичку сигурност ученика	28
СТАНДАРД 6: Дјеца и ученици у васпитно-образовним установама имају адекватан приступ чистој води, опремљеним санитарним чворовима и хигијени	29
СТАНДАРД 7: План заштите и спасавања од природних несрећа и катастрофа се досљедно примјенјује	30
СТАНДАРД 8: Континуитет извођења наставе током природне несреће или катастрофе	32
СТАНДАРД 9: Након природне несреће или катастрофе што прије обновити инфраструктуру васпитно-образовне установе и наставити васпитно-образовни процес водећи рачуна о физичком и менталном здрављу дјете и ученика	33
ЗАКЉУЧАК	34
6. ИЗВОРИ	35

ПОЈМОВНИК

Актер: особа, група или институција која има интерес за пројекат или програм.

Дјеца: све особе од 0 до 18 година старости. Ова категорија укључује и адолесценте (10-19 година), те се дијелом преклапа с категоријом младих (15-24 година).

Формално образовање: је учење усмјерено од стране наставника или инструктора које се стиче у образовним установама, а према наставним плановима и програмима одобреним од надлежних образовних власти.

Изградња капацитета: јачање знања, способности, вјештина и понашања које људима и организацијама помажу да постигну своје циљеве.

Изложеност: људи, имовина, системи или други елементи присутни у зонама хазарда који подлијежу потенцијалним губицима.

Капацитет: спој предности, карактеристика и ресурса доступних појединцу, локалној заједници, друштву или организацији и који се могу искористити за постизање усаглашених циљева.

Катастрофа: озбиљан поремећај функционисања заједнице или друштва изазван озбиљним људским, материјалним, економским или губицима у животној средини, а чије санирање употребом властитих ресурса превазилази способност погођене заједнице или друштва. Она је исход комбинације опасности, услова рањивости и недовољних капацитета или мјера за смањење потенцијално негативне посљедице датог ризика.

Кластер за образовање: одговоран је за јачање припремљености техничких капацитета за интервенције у случају хуманитарних криза.

Координација: обезбјеђивање временске и просторне усклађености дјеловања свих учесника у активностима заштите и спасавања од несрећа и катастрофа по етапама провођења послова и задатака, као и њихово правовремено обавјештавање. Координисањем се обезбјеђују: ефикасна комуникација, увезивање и међусобно дјеловање носилаца и снага заштите и спасавања у сврху спровођења заштите и унапређења хуманитарних принципа, избјегавања конкуренције и дуплирања, те остваривања заједничких циљева.

Лична и узajамна заштита: представља најмасовнији облик припремања и организованог учешћа грађана у заштити и спасавању. Та заштита се проводи у стамбеним зградама, јавним и другим објектима, насељима и правним лицима. Она обухвата нарочито: обуку грађана, мјере и поступке превентивне заштите, прву помоћ и самопомоћ, збрињавање дјеце и немоћних лица и друге хитне интервенције у заштити и спасавању људи и материјалних добара.

Неформално образовање: образовне активности које не одговарају дефиницији формалног образовања (види засебну ставку). Неформално образовање одвија се и унутар и изван образовних институција и служи људима свих старосних доби. Не води увијек сертификавању. Програме неформалног образовања карактерише њихова разноликост, флексибилност и способност да брзо одговоре на новонастале образовне потребе дјеце и одраслих. Често су осмишљени за специфичне групе ученика, на примјер за оне који су престари за свој разредни узраст, оне који не похађају редовну или наставу за одрасле. Наставни програми могу да се темеље на формалном образовању или на новим приступима. Ту, на примјер, спадају: убрзано допунско учење, програми након школе, писменост и математичка писменост. Неформално образовање може довести до каснијег уписа у формалне образовне програме. Ово се понекад назива "друга шанса за образовање".

Несрећа: догађај који је узрокован изненадним дјеловањем природних сила или опасности, са или без човјековог утицаја, који угрожава здравље или живот људи, животиња, узрокује штету на материјалним добрима и у животној средини.

Обавезно образовање и васпитање: у складу с Оквирним законом о основном и средњем образовању у БиХ¹ обавезно образовање започиње у календарској години у којој дијете до 1. априла навршава шест година живота и траје без прекида током периода који не може бити краћи од осам година.

Образовање у ситуацијама опасности, настале несреће или катастрофе: квалитетне могућности учења за све узрасте, укључујући предшколско, основно, средње, неформално, техничко, стручно, високо образовање и образовање за одрасле. Образовање у оваквим ситуацијама пружа физичку, психосоцијалну и когнитивну заштиту која може да сачува и спаси животе.

Образовна интервенција: пружање образовних услуга како би се задовољиле потребе и омогућило остваривање права људи на образовање у периоду несреће или катастрофе, све до опоравка.

Образовне власти у БиХ/структура образовања у БиХ: полазећи од уставног оквира Босне и Херцеговине, област образовања је у потпуној и неподијељеној надлежности ентитета Републике Српске те десет кантона у Федерацији БиХ и Брчко Дистрикта БиХ. С обзиром на овако уређен систем, потребан је висок степен координације на нивоу државе. У циљу обезбјеђења неопходне координације, Законом о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине успостављено је Министарство цивилних послова које је надлежно за координисање активности, усклађивање планова ентитетских тијела власти и дефинисање стратегије на међународном плану у подручју образовања. У БиХ, на пољу образовања дјелују и три агенције које су основане као самосталне управне организације, а то су: Агенција за предшколско, основно и средње образовање (успостављена на основу Закона о Агенцији за предшколско, основно и средње образовање²), Агенција за развој високог образовања и осигурање квалитета (основана Оквирним законом о високом образовању у БиХ³) и Центар за информисање и признавање докумената из области високог образовања (такође успостављен Оквирним законом о високом образовању у БиХ).

Опасност: потенцијално штетан физички догађај, феномен или људска активност која може довести до губитка живота или повреда, оштећења имовине, друштвених и економских поремећаја или деградације животне средине. Опасности могу бити природне или настати због људског дјеловања или спојем ова два узрока.

Опоравак: обнова и унапређење објеката, егзистенције и животних услова у заједницама погођеним катастрофом, укључујући и напоре на смањењу фактора ризика од катастрофа.

Отпорност: капацитет система, локалне заједнице или појединца потенцијално изложеног опасностима, да се прилагоди. Ово прилагођавање подразумијева одолијевање или промјене како би се досегао или одржао прихватљив ниво функционисања и структуре. Отпорност се појављује када су заштитни фактори који подржавају добробит јачи од фактора ризика који наносе штету.

Превенција: предузимање мјера и активности којима се смањује или спречава могућност настанка опасности, односно смањују посљедице несреће или катастрофе.

Припремљеност: знања и капацитети које развијају владе, професионалне организације за интервенцију и опоравак, локалне заједнице и појединци у сврху учинковитог припремања, интервенције и опоравка од утицаја вјероватне, пријетеће или актуелне опасности.

Рањивост: карактеристике и околности заједнице, група или појединаца, система или имовине који их чине подложним штетним учинцима опасности. Примјери рањивих група могу бити дјеца без надзора, особе с инвалидитетом, домаћинства с једним носиоцем и др.

Ризик: потенцијални губици проузроковани катастрофом, у смислу људских живота, здравственог стања, егзистенције, имовине и услуга, до којих може доћи у одређеној заједници или друштву током одређеног будућег временског периода. Дефиниција ризика од катастрофа одражава концепт катастрофа као исхода континуирано присутних услова ризика. Ризик од катастрофа обухвата различите врсте потенцијалних губитака које је често тешко квантификовати. Ипак, уз знање о доминантним опасностима и обрасцима популационог и социоекономског развоја, ризици од катастрофа могу се процијенити и мапирати, барем у ширем смислу.

Смањење ризика од несреће или катастрофе: концепт и пракса смањења ризика кроз систематске напоре анализе и управљања узрочним факторима несрећа и катастрофа, укључујући смањену изложеност опасностима, смањену рањивост људи и имовине, мудро управљање земљиштем, васпитно-образовним објектима, особљем и животном средином, те побољшану припремљеност и ефикасно дјеловање у случају опасности, несреће или катастрофе.

Заштита и спасавање: заштита и спасавање представља облик припремања и учешћа носилаца послова и задатака заштите и спасавања у одговору на несреће или катастрофе.

² Службени гласник БиХ, број: 88/07

³ Службени гласник БиХ, број: 59/07

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА И АКРОНИМА

ЦЗ - Цивилна заштита

DRR - Смањење ризика од катастрофа (**Disaster Risk Reduction**)

INNE - Међуагенцијска мрежа за образовање у ситуацијама кризе (**Inter-Agency Network for Education in Emergencies**)

SFERA (SPHERE) - Скуп минималних хуманитарних стандарда у одговору на катастрофе (**Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response**)

UN - Уједињене нације (**United Nations**)

UNHCR - Високи комесаријат Уједињених нација за избјеглице (**United Nations High Commission for Refugees**)

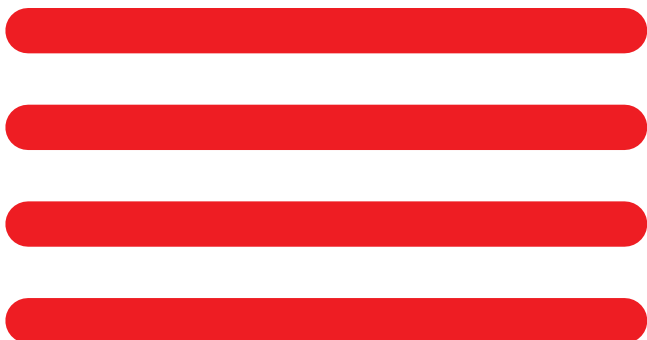
UNICEF - Фонд за дјецу Уједињених нација (**United Nations Children's Fund**)

HBO - Невладине организације

HFA - Хјого Оквирни план за дјеловање (**Hyogo Framework for Action**)

UNISDR - Међународна стратегија Уједињених нација за смањење ризика од катастрофа (**United Nations International Strategy for Disaster Reduction**)

1. УВОД

У свијету се свакодневно дешавају несреће и катастрофе, неријетко са катастрофалним посљедицама, нарочито у сиромашним и земљама у развоју и у транзицији које не могу да се носе са тим посљедицама. Стога је у интересу сваке земље, па тако и Босне и Херцеговине, да у циљу заштите својих грађана и материјалних добара изгради адекватан систем заштите и спасавања који укључује смањење ризика од катастрофа, изградњу институционалних капацитета, усвајање потребне законске регулативе те добру увјежбаност и оспособљеност свих учесника за брз и адекватан одговор.

Циљ образовања у области смањења ризика од катастрофа је да ученици и дјеца изучавају садржаје и изграђују потребне вјештине и ставове за реаговање у случају природних несрећа и катастрофа. Они треба да стичу знања о безбједносним ризицима, њиховој манифестацији и посљедицама, изграђују свијест о потреби заштите од ризика те стичу вјештине за адекватно реаговање у случају несрећа и катастрофа.

Начела мјера за смањења ризика од природних несрећа и катастрофа заснивају се на следећим чињеницама:

- 1.** Несреће и катастрофе негативно утичу на права дјеце.
- 2.** Конвенција о правима дјетета налаже државама потписницама да дјеци обезбиједи остваривање права без обзира на околности, укључујући несреће и катастрофе, јер су дјеца једна од најрањивијих категорија становништва.
- 3.** Ефикасност система у остваривању и заштити права дјеце показује се прије и након несреће или катастрофе. Способност дјеце да се носе са несрећама или катастрофама зависи и од претходно достигнутог степена остваривања права ученика и дјеце на образовање и информације које су пресудне за спасавање живота и очувања здравља.
- 4.** Глобалне норме и стандарди који се примјењују у одговору на несреће и катастрофе укључују међународне акте о људским правима и начелима људских права, Конвенцију о правима дјетета, међународне акте о пружању хуманитарне помоћи, глобална начела пружања хуманитарне помоћи, као и Хуманитарну повељу и минималне стандарде за одговор на катастрофе.

Кључни принципи у образовању о природним несрећама и катастрофама подразумевају да:

- 1.** дјеца имају право на образовање,
- 2.** дјеца имају потребу за заштитом (узната су са ризицима природних несрећа и мјерама заштите),
- 3.** безбједно образовање као приоритет заједнице и друштва,
- 4.** институције образовања су носиоци мјера за смањење ризика од несрећа и катастрофа (превенције и приправности) у васпитно-образовној установи, а органи јавне безбједности пружају стручну помоћ и оперативну подршку.

Право на бригу о физичком и менталном здрављу и безбједност ученика и дјеце има првенство над другим правима.⁴ За малу дјецу потребно је обезбиједити интервенције у раном развоју. Јаки темељи који се изграде у раном дјетињству чине основу за усвајање и савладавање кључних компетенција⁵.

Сендаи декларација⁶ – Оквир за смањење ризика од катастрофа 2015-2030 утврђује обавезу земаља: **“Промовисати укључивање знања ризика од катастрофа, укључујући и превенцију катастрофа, ублажавање, припремљеност, одговор, опоравак и рехабилитацију, у формалном и неформалном образовању, као и кроз грађанско образовање на свим нивоима, а и кроз стручно образовање и обуке”**⁷.

Основни циљ овог приручника је повећана укљученост јавности у смањење ризика од катастрофа у сектору образовања и повећан капацитет васпитно-образовних установа да се носе са несрећама и катастрофама. Питање безбједности у васпитно-образовним установама посебно је актуелизовано након поплава које су захватиле Босну и Херцеговину у мају 2014. године, када су, између осталог и многе васпитно-образовне установе претрпјеле велика оштећења и када је обустављен њихов рад. Негативна искуства из тог периода указала су на потребу за промјеном приступа када је у питању пружање помоћи становништву погођеном несрећом или катастрофом. Како је непосредна помоћ најчешће подразумевала само храну, смјештај и здравствену заштиту препозната је, као нужна, улога образовања у смањењу ризика од катастрофа.

4 Закон о средњем образовању и васпитању РС (Сл. Гласник РС, број: 74/08)

5 INEE СТАНДАРДИ - Минимални стандарди образовања: припремљеност, интервенција, опоравак (2010)

6 Оквир за смањење ризика од катастрофа из Сендаиа за период 2015-2030., усвојен је на Трећој свјетској конференцији УН-а, одржаној у Миуаги, Јапану 18. марта 2015. године и представља инструмент је који је наставак Хјого оквира за дјеловање 2005-2015.

7 Сендаи декларација - Приоритет I: Разумијевање ризика од катастрофа страна 10, тачка к) и л)

2.

ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНИХ ДОКУМЕНАТА И ПРОПИСА У БИХ КОЈИ РЕГУЛИШУ ДАТУ МАТЕРИЈУ

2.1. ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНИХ ДОКУМЕНАТА

- Универзална декларација о људским правима (1948)
- Европска конвенција о људским правима (1950)
- Конвенција о правима дјетета (1989)
- Свјетски образовни форумски оквир за акцију (Дакар, 2000)
- УН Миленијумски развојни циљеви (2005. – 2015.)
- УН Хјого оквир за дјеловање (2005.-2015)
- УН Сендаи оквир за смањење ризика од катастрофа (2015-2030)
- Четврта Женевска конвенција (1949) и Додатни протокол II (1977)
- Конвенција о статусу избјеглица (1951)
- Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966)
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966)
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације против жена (1979)
- Конвенција о правима особа с инвалидитетом (2006)
- UNHCR приручник за ванредне ситуације (1999)
- SPHERE пројекат (2006)
- (2010) INEE стандарди образовања у ванредним ситуацијама
- Global protection cluster, Minimum standards for child protection in emergencies (2012.)

2.1.1. Међуагенцијска мрежа за образовање у несрећама и другим ванредним ситуацијама (Interagency Network for Education in Emergencies - INEE)⁸

Приручник о INEE Минималним стандардима садржи 19 стандарда, од којих је сваки попраћен кључним активностима и смјерницама. Приручник има за циљ да унаприједи квалитет образовне припремљености, интервенције и опоравка, повећа приступ безбједним и релевантним могућностима за учење и обезбиједи одговорност за пружање ових услуга.

INEE стандарди представљени су кроз 6 суштинских стандарда: Учесће заједнице, Локални ресурси, Почетна процјена, Стратегија одговора, Надзор и Евалуација.

Ови стандарди су прожети **SPHERE стандардима**⁹ (склоништа, храна, вода, санитарни услови, здравствена заштита).

2.1.2. SPHERE СТАНДАРДИ, Хуманитарна повеља и минимални стандарди у одговору на несреће

Приручник „SPHERE - Хуманитарна повеља и минимални стандарди у хуманитарној реакцији“ представља производ широке међуагенцијске сарадње коју су 1997. године покренуле хуманитарне невладине организације (НВО) и Међународна федерација Црвеног крста/крижа и Црвеног полумјесеца. SPHERE стандарди се темеље на **два увјерења**: 1) да они који су погођени катастрофом или сукобима имају право на достојанствен живот, а тиме и право на помоћ и 2) да треба предузети све могуће кораке како би се ублажила људска патња која проистиче из несрећа или сукоба.

⁸ INEE СТАНДАРДИ, прво издање 2004. поновљено издање 2006, поновљено издање 2009, друго издање 2010, поновљено издање 2010. (преведено на босански/српски/хрватски 2011. године)

⁹ SPHERE стандарди - Хуманитарна повеља и минимални стандарди у одговору на катастрофе, прво издање 1998., прво финално издање 2000., друго издање 2004., треће издање 2011., трећи репринт 2013. године

Пројект SPHERE је изнедрио хуманитарну повељу и идентификовао скуп **минималних стандарда** у кључним секторима који спасавају животе, а који су обрађени у четири техничка поглавља приручника: Водоснабдијевање, санитација, промоција хигијене; Безбједност хране и исхране; Склониште, смјештај и непрехрамбени артикли и Здравствене акције. **Темељни стандарди** представљају технолошке стандарде који се односе на сва техничка поглавља. Минимални стандарди су засновани на доказима и представљају секторски консензус о најбољој пракси у хуманитарним реакцијама.

Минимални стандарди описују услове који морају бити створени било којом хуманитарном реакцијом, како би катастрофом захваћена популација могла преживјети и достојанствено се опоравити у стабилним условима. **Укључивање** погођене популације у консултативни процес налази се у средишту SPHERE филозофије. Према томе, SPHERE Пројекат представља једну од првих иницијатива познатих као иницијативе **квалитета и одговорности**.

Повеља наглашава правну обавезу држава и зараћених страна да гарантују право на заштиту и помоћ. Када надлежне власти нису у прилици и/или не желе да испуне своје обавезе, у обавези су да дозволе хуманитарним организацијама да пруже хуманитарну помоћ и заштиту

2.2. ПРЕГЛЕД ПРОПИСА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ КОЈИ УРЕЂУЈУ ОВУ МАТЕРИЈУ

Законски основ:

Основ за унапређење безбједности ученика у васпитно-образовним установама у БиХ налази се у више законских одредби на нивоу Босне и Херцеговине, ентитета, кантона и Брчко Дистрикта БиХ.

Питање образовања у несрећама и катастрофама није директно обухваћено оквирним законима из области образовања у БиХ, као ни релевантним стратешким документима донесеним на нивоу БиХ. Ипак, појединим члановима оквирних закона се истиче важност дјечијих права. Тако се нпр. у члану 7. Оквирног закона о предшколском васпитању и образовању у БиХ¹⁰, као и у члану 5. Оквирног закона о основном и средњем образовању у БиХ¹¹, истиче да право дјетета на васпитање и образовање и исправну бригу за добробит његовог физичког и менталног здравља и безбједности има предност над свим другим правима. Једнако тако, у случају сукоба права, предност се даје оном праву, тумачењу или дјеловању које ће највише користити интересу дјетета.

Такође су, чланом 34. Оквирног закона о основном и средњем образовању у БиХ, дефинисане улога и обавезе школе, гдје се, између осталог, каже да школа своју улогу и обавезе остварује у окружењу које је безбједно и у којем не постоји било какав облик штете по здравље.

Слиједом поменутих оквирних закона, кантонални закони у Федерацији БиХ, прописи у Републици Српској, као и Брчко Дистрикту БиХ, истичу значај дјечијих права, као и важност безбједног окружења.

Већина референтних закона користи термин **безбједност и заштита здравља ученика**.

Закон о основном васпитању и образовању Републике Српске¹² у члану 10. ст. (7) и (8) Дефинише се обавеза школе да спроводи мјере и пропише начин, поступак и смјернице за заштиту и безбједности дјете током боравка у школи, као и свих активности које организује школа, у сарадњи са надлежним органом јединице локалне самоуправе, те да пропише периодичну процјену ризика од опасности у школском објекту у сарадњи са надлежним органима из одређене области. Такође, закон прецизира да ученици имају право на заштиту и безбједност у школској згради, на прилазу школи и ван школског објекта и школског дворишта за вријеме остваривања васпитно-образовног рада или других активности које организује школа.

У Федерацији Босне и Херцеговине **заштиту дјете** и **право на образовање** прописује Устав Федерације БиХ ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94), а у законима из области основног и средњег образовања које доносе кантони налазе се одредбе које третирају ову област. Законска рјешења на сличан начин дефинишу обавезе школе у циљу заштите здравља и живота ученика.

¹⁰ Службени гласник БиХ број 88/07

¹¹ Службени гласник БиХ" број 18/03

¹² Службени гласник Републике Српске, број: 44/17

Такође, поједина законска рјешења прописала су и одредбе о периодичном љекарском прегледу запослених и ученика. Закон о образовању у основним и средњим школама у Брчко Дистрикту БиХ¹³ јасно је прописао да се систематски преглед наставника врши на почетку школске године.

У области заштите и спасавања кључни су сљедећи закони:

- Оквирни закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних или других несрећа у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ”, број 50/08);
- Закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних и других несрећа Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ”, број 39/03, 22/06 и 43/10);
- Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 121/12, 46/17);
- Закони из области заштите и спасавања људи и материјалних добара од природних и других несрећа кантона у ФБиХ;
- Закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних и других несрећа у Брчко Дистрикту БиХ (“Сл. гласник Брчко Дистрикта БиХ” бр. 29/16, 33/16) и други.

Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама Републике Српске¹⁴ чланом 23. став (3), јасно је навео да су, поред привредних друштава и других правних лица, организације **које спроводе образовне**, друштвене и друге активности које подразумевају заштиту или бригу о већем броју грађана, обавезне да израде **процјену угрожености** од елементарне непогоде и друге несреће, план заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће и спроводе мјере и задатке заштите и спасавања.¹⁵

Закон о заштити од пожара Републике Српске¹⁶ прописао је обавезу доношења **општег акта заштите од пожара** као и појединачне **мјере** у погледу заштите од пожара. С друге стране, Закон о заштити од пожара и ватрогаству¹⁷ дефинише да се електричне, вентилацијске, плинске, топловодне, громобранске и друге инсталације те уређаји, као и димоводи морају пројектовати, поставити односно изводити, користити и одржавати према прописима о техничким нормативима и стандардима који се односе на та питања, као и упутама произвођача, о чему мора постојати документација.

Закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних и других несрећа ФБиХ¹⁸, у члану 167. ствара претпоставке да се у основном образовању обавезно **обрађују основна знања** о опасностима од природних и других несрећа и начину заштите од тих несрећа, као и да се у средњем образовању обавезно изучавају знања и вјештине о заштити од природних и других несрећа.

Закон о заштити од пожара Брчко Дистрикта БиХ¹⁹ у члану 11. утврдио је мјере заштите од пожара у свим објектима. У члану 33. - Обука о опасностима од пожара дефинисано је:

„(1) Предузећа и друга правна лица, предузетници дужни су да обезбиједи да сваки радник, према посебно утврђеном програму буде упознат са опасностима од пожара за послове и задатке на којима је распоређен, као и с мјерама и средствима за гашење пожара, практичном употребом приручних средстава, ватрогасних апарата за гашење почетних пожара и осталих уређаја и опреме за гашење пожара као и с материјалном и другом одговорношћу због непридржавања прописаних мјера и прописа заштите од пожара. (2) Предузећа и друга правна лица дужна су да најмање једном годишње организују обуку и врше провјеру знању радника из претходног става, о чему мора постојати одговарајућа документација.”²⁰

На основу члана 160. тачка 1. Закона о заштити од пожара и ватрогаству²¹, Федерално министарство просторног уређења, у сарадњи са Федералном управом цивилне заштите, донијело је Правилник о заштити од пожара грађевина за јавну употребу којим је у члану 1. утврђено: **“Овим Правилником се прописују одговарајуће планско-организационе, архитектонско-грађевинске и техничко-технолошке мјере заштите од пожара за грађевине јавне намјене/употребе, које смањују могућност за настанак пожара, односно при његовом настанку омогућавају безбједну евакуацију људи и имовине и спречавају његово ширење”.**²²

¹³ Закон о образовању у основном и средњем школама у Брчко Дистрикту БиХ (Службени Гласник Брчко дистрикта БиХ”, број: 10/08, 25/08, 04/13 и 48/16)

¹⁴ (Службени гласник Републике Српске” број 121/12)

¹⁵ Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске” број 121/12)

¹⁶ (Службени гласник Републике Српске”, број 71/12)

¹⁷ (Службене новине Федерације БиХ“, број 64/09)

¹⁸ (Службене новине Федерације БиХ”, бр. 39/03, 22/06 и 43/10)

¹⁹ (Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ, број: 9/06, 19/07 и 12/11”)

²⁰ (Закон о заштити од пожара БД „Сл. гл. БДБиХ“, број: 9/06, 19/07, 12/11”), члан 11.

²¹ (Службене новине Федерације БиХ, број 64/09)

²² Правилник о заштити од пожара грађевина за јавну употребу (Службене новине Федерације БиХ број. 86/11), члан 1.

У члану 2. је утврђено: **“Грађевинама за јавну употребу се *сматрају: школе, обданишта, студентски и ђачки домови, старачки домови, болнице, хотели, мотели, пансиони, тржни центри, тржнице, позоришта, кино дворане, спортске, концертне и друге дворане, стадиони, сале за конференције, музеји, аеродроми, жељезничке и аутобуске станице, објекти културно-историјског наслеђа и други објекти и друге грађевине јавне намјене.*”**

У истом пропису, у поглављу II.2. Пuteви евакуације, коридори и сигнализација²³ утврђено је **“Минимална ширина пролаза износи 0,90 м. За образовне институције минимална ширина коридора је 1,80 м, за здравствене установе минимална ширина је 2,40 м, ради потреба превоза пацијената у креветима и сл., за хотеле, мотеле, апартмански смјештај, као и административне грађевине минимална ширина коридора је 1,20 м”**. У поглављу II.6. Тренинг и симулација евакуације прописано је: **“Минимално једном годишње је обавезан стручни тренинг и симулација евакуације за особље упослено у грађевинама за јавну употребу. Поред особља упосленика, упознавање са планом евакуације и стручни тренинг се односи и на привремене кориснике у школским и васпитним установама (ученике, студенте и др.), осим старих и немоћних особа и гостију хотела, односно посјетилаца културно-спортских манифестација које са путевима евакуације могу бити упознати са графичким скицама истакнутим на видним мјестима (вратима соба, картама, брошурама и сл.)”**. У члану 30. се наводи: **“За организацију и провођење стручног тренинга и симулацију евакуације за упосленике и кориснике грађевина јавне намјене, може се ангажовати овлаштено правно лице које је израдио пројект и план заштите од пожара, чији је саставни дио и план евакуације. Исто овлаштено правно лице се може ангажовати и за послове обавезног годишњег ажурирања пројекта и планова заштите од пожара”**.

Република Српска Законом о заштити од пожара²⁴ и Правилником о техничким нормативима заштите од пожара у објектима намијењеним за јавну употребу²⁵, који обухвата и школе и предшколске установе, на сличан начин уређује ову материју.

Правилником о обучавању лица у оквиру основног и средњег образовања о опасностима и заштити од елементарне непогоде и друге несреће²⁶ је прописан начин обучавања и оспособљавања лица. Овим правилником прописује се начин обучавања и оспособљавања лица у оквиру основног и средњег образовања ради стицања знања о опасностима од елементарне непогоде и друге несреће, као и стицање знања и области личне, узajамне и колективне заштите и спасавања.²⁷

Други подзаконски акти који разрађују и допуњавају ову материју су:

- Уредба о садржају и начину израде плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће („Службени гласник Републике Српске“, број 68/13),
- Уредба о садржају и начину израде плана заштите и спасавања од природних и других несрећа и планова заштите од пожара („Службене новине Федерације БиХ“, број: 8/11),
- Одлука о врсти и минималним количинама средстава потребних за спровођење личне и колективне заштите грађана и запосленика у пословним објектима и стамбеним зградама од природних и других несрећа („Службене новине Федерације БиХ“, број: 23/04 и 58/06).

Образовање прилагођено припремљености на природне несреће и катастрофе пружа физичку, психосоцијалну и когнитивну заштиту која може спасити и одржати животе, али и осигурати достојанство нудећи безбједна мјеста за учење гдје је могуће идентификовати и подржати дјецу и младе којима је потребна помоћ. Наставак образовања током и након несрећа и катастрофа које обухвата предшколско васпитање и образовање, основно, средње, неформално, техничко, стручно и високо образовање, те образовање одраслих подразумејева могућност несметаног учења за све узрасте и спасава и одржава животе тако што пружа релевантне информације прилагођене узрасту и годинама онога који учи, као и физичку заштиту од различитих опасности

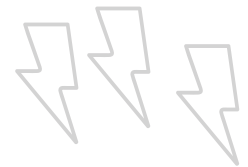
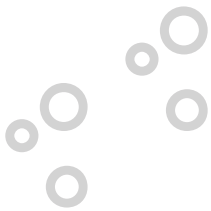
²³ Правилник о заштити од пожара грађевина за јавну употребу (Службене новине Федерације БиХ број. 86/11), члан 12.

²⁴ (Службени гласник Републике Српске” број 71/12)

²⁵ Закон о заштити од пожара Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске” број 71/12)

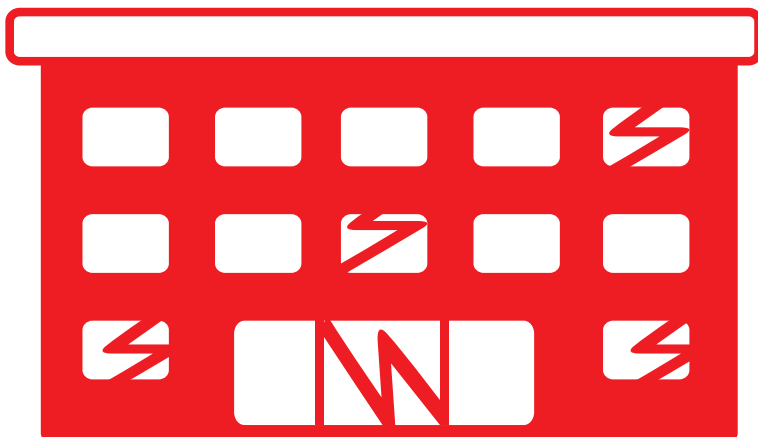
²⁶ Правилник о обучавању лица у оквиру основног и средњег образовања о опасностима и заштити од елементарне непогоде и друге несреће (Службени гласник Републике Српске, број 74/14)

²⁷ Правилник о обучавању лица у оквиру основног и средњег образовања о опасностима и заштити од елементарне непогоде и друге несреће (Службени гласник Републике Српске, број 74/14), Члан 1.

3.

ПОСЉЕДИЦЕ ПРИРОДНИХ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА НА ВАСПИТНО- ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ

Босна и Херцеговина је изложена бројним опасностима попут поплава, клизишта, суша, пожара и земљотреса. Неексплодирана убојита средства као и минско-експлозивна средства представљају додатни озбиљан изазов. Поплаве у мају 2014. године, као најгоре поплаве у посљедњих 120 година, погодиле су четвртину територије БиХ и поновно показале колика је рањивост БиХ на природне и друге опасности. Мајске поплаве и клизишта проузроковала су штету на инфраструктури, у пољопривреди, јавним институцијама и локалној економији у износу који се процјењује на 2 милијарде ЕУР²⁸.

Глобална искуства говоре да дјеца чине око 50-60% особа захваћених катастрофама²⁹. Према Конвенцији о правима дјетета, која је на снази већ 25 година, ученици и дјеца имају неотуђива права у свим околностима, укључујући несреће и катастрофе када је већина ученика и дјеце најрањивија. Наведена Конвенција и принципи смањења ризика од катастрофа међусобно се допуњавају, али свака несрећа тестира способност једног друштва да у најкритичнијем тренутку за своје чланове обезбиједи остваривање људских и дјечјих права.

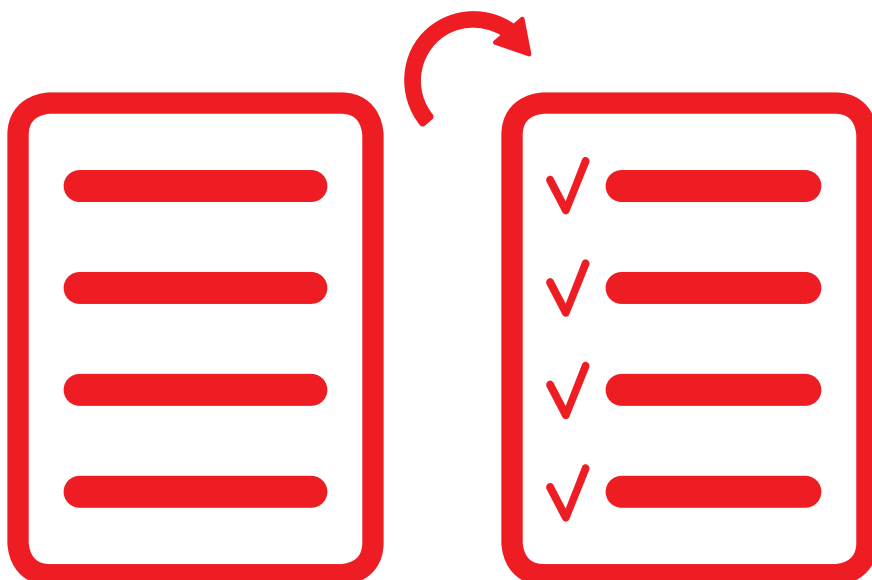
Дјеца и особље васпитно-образовних установа могу stradати, бити повријеђени, хендикепирани и трауматизовани, а школски објекат и опрема оштећени или уништени. Образовање дјеце би тиме било обустављено, што доводи до губитка социјалног и културног живота. Познато је да су дјеца емотивно осјетљивија и рањивија на несреће и катастрофе од одраслих особа тако да захтијевају посебан третман. Искуства показују да су васпитно-образовне установе, односно њихове зграде, диспропорционално рањивије од других зграда.

²⁸ УНДП у БиХ, www.undp.org

²⁹ Keywords: Floods, children, rights, challenges, UNICEF

4.

ШТА ЈЕ СВРХА ДОКУМЕНТА – МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА ОТПОРНОСТ ВАСПИТНО- ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА НА ПРИРОДНЕ НЕСРЕЋЕ И КАТАСТРОФЕ

Сврха овог документа није да буде свеобухватни приручник за заштиту и спасавање, већ упутство за креирање минималних стандарда у датој области, примјенљивих у Босни и Херцеговини. Минимални стандарди за отпорност васпитно-образовних установа на природне несреће и катастрофе, усклађени су са међународним документима и прописима у БиХ, а израђени како би подржали настојања надлежних образовних власти и особља васпитно-образовних установа да обезбиједу потребне капацитете и услове за рад, као и мјере безбједности прије, током и послје несреће или катастрофе, у сврху постизања максималне безбједности и заштите дјецe:

- усвајањем заједничких принципа међу субјектима који брину о образовању у Босни и Херцеговини и њиховом координацијом,
- подстицањем институционалне свијести о ризицима од природних несрећа и катастрофа и стандардима заштите у образовању,
- побољшањем образовања дјецe и особља васпитно-образовних установа у области заштите и спасавања на нивоу основних и средњих школа, као и предшколских установа,
- подизањем отпорности дјецe и особља школа за случај несреће или катастрофе,
- побољшањем отпорности школских објеката (спровођење структуралних и неструктуралних мјера),
- повећањем одговорности надлежних образовних власти и особља васпитно-образовних установа за унапређење образовања у области заштите безбједности ученика,
- провођењем примјера најбоље праксе и наглашавањем потреба за залагањем за смањење нивоа ризика од несрећа за дјецу свих узраста,
- пружањем смјерница надлежним образовним властима и особљу за унапређење нивоа безбједности васпитно-образовних установа,
- увођењем тематике смањења ризика од катастрофа у сектор образовања.

4.1. ШТА СЕ ПОДРАЗУМИЈЕВА ПОД “МИНИМАЛНИМ СТАНДАРДИМА”

Под минималним стандардима подразумијева се усаглашени ниво потреба које треба достићи како би била постигнута квалитетна заштита и спасавање у објектима васпитно-образовних установа. Ниво који одређени стандарди могу достићи зависи од више фактора и актера, па је стога неопходно извршити приоритизацију приликом одабира начина имплементације стандарда. Треба нагласити да усвајање одређених стандарда није одрживо у свим ситуацијама, тј. у случају природне несреће или катастрофе или у случају када усвајање одређеног стандарда не одговара контексту сваке локалне заједнице. У случајевима када стандарди из објективних разлога не могу бити усвојени, они и даље представљају репер (benchmark)³⁰ односно циљ којем се тежи. Доследно коришћење минималних стандарда може да скрене пажњу на одређене недостатке, проблеме и ризике који треба да буду рјешавани, било у индивидуалним школским објектима или колективно, стратешки, на неком ширем подручју.

4.2. УСВАЈАЊЕ И ПРОМОВИСАЊЕ МИНИМАЛНИХ СТАНДАРДА

Минимални стандарди могу бити усвајани и промовисани на сљедећи начин:

- усаглашавањем између релевантних актера и партнера из различитих сектора,
- укључивањем у планове заштите и спасавања који обухватају процјену ризика, рањивости и капацитета у васпитно-образовним установама,
- током обиљежавања важних датума и догађаја,
- презентацијом за доносице одлука и медије,
- организацијом обука, радионица и вјежби за особље васпитно-образовних установа те ученике и дјецу,
- укључивањем релевантних стандарда у планове заштите и спасавања који обухватају процјену ризика, рањивости и капацитета васпитно-образовних установа,
- организацијом дискусија са дјецом, ученицима и родитељима.

30 Репер (енг. benchmark) значи стандард, уредност или примјер према коме се мјере или упоређују друге вриједности. У нашем случају, он представља максимални ниво безбједности односно отпорности школских установа на несреће и катастрофе којем се тежи. Циљ постављања benchmark-а је унапређење процеса те структуралних и неструктуралних мјера којима се даје нова вриједност и доприноси да се васпитно-образовна установа учини отпорном и усклади са другим школама, учећи од оних који су одређене стандарде усвојили, било у БиХ или свијету.

4.3. ШТА САДРЖИ СВАКИ МИНИМАЛНИ СТАНАРД?

Сваки од минималних стандарда је пропраћен кључним активностима, смјерницама, прегледом тренутног стања, као и препорукама за примјену у пракси.

Минимални стандарди:

- описују шта треба да се учини у некој од области како би се обезбиједила потребна отпорност и капацитираност васпитно-образовних установа, особља и ученика;
- упућују на мјере које је потребно предузети како би одређени стандард био усвојен;
- пружају информације и савјете те дају препоруке о приоритетима који се односе на дати стандард;
- дају практичне сугестије за побољшање стања безбједности у васпитно-образовним установама;
- упућују на референце везане за поједине стандарде у виду линкова који упућују на међународне документе и прописе у БиХ у односу на безбједност објеката у којима бораве дјеца, а којима се наглашава значај и обавеза имплементације стандарда.

4.4. КОМЕ СУ НАМИЈЕЊЕНИ МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ?

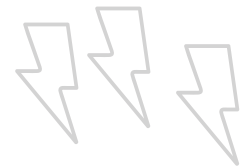
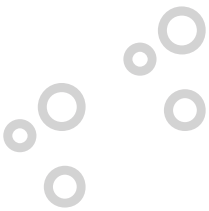
Минимални стандарди су преваходно намијењени васпитно-образовним установама, институцијама и органима образовања, а могу послужити и невладиним организацијама, академској заједници, медијима и појединцима који доприносе смањењу ризика од катастрофа, заштити и спасавању дјеце и унапређењу њиховог образовања.

Минимални стандарди треба да обезбиједје:

- унапређење образовања о природним несрећама и катастрофама и правилном поступању у заштити и спасавању;
- јачање повезаности сектора образовања и сектора заштите и спасавања;
- подизање свијести која заштиту и спасавање живота и здравља људи, животиња и животне средине уважава као највиши јавни интерес;
- изградњу безбједних школских објеката отпорних на природне и друге опасности;
- реновирање, поправку и опремање постојећих школских објеката у складу са процјеном ризика;
- процјену ризика, рањивости, изложености и капацитета школа те организовање обука и вјежби којима се припремљеност и отпорност школе и заједнице подиже на виши ниво;
- поступање образовних власти и васпитно-образовних установа током природних несрећа и катастрофа коришћењем планске документације израђене намјенски за школе;
- јачање мјера за смањење ризика од природних несрећа и катастрофа у образовању кроз побољшање управљања у несрећама досљедним коришћењем планске документације васпитно-образовне установе.

4.5. КАКО СУ ИЗРАЂЕНИ МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ?

Минимални стандарди израђени су на основу анализе међународних докумената који третирају ову област, као и законодавства у области образовања и заштите и спасавања у БиХ. Минимални стандарди представљају документ који ће бити редовно ревидиран и ажуриран како би садржавао најновије законе, прописе и резултате истраживања и праксе, а чиме ће задржати релевантност и корисност за васпитно-образовне установе.

5.

СТАНДАРДИ У ОБРАЗОВАЊУ - ПОДИЗАЊЕ ПРИПРЕМЉЕНОСТИ ЗА ЗАШТИТУ ОД ПРИРОДНИХ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА

СТАНДАРД 1:

ЗАСТУПЉЕНОСТ МЈЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОД ПРИРОДНИХ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА ТЕ ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА У НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА У БИХ

Релевантни наставни планови и програми се користе за пружање формалног и неформалног образовања у области смањења ризика од природних несрећа и катастрофа те заштите и спасавања које одговара специфичном контексту и потребама ученика и дјеце.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ³¹ :

- Смањење ризика од несрећа и катастрофа те заштита и спасавање се систематично интегришу у постојеће наставне планове и програме васпитно-образовног процеса који је примјерен датој ситуацији, старосној доби и развојним нивоима ученика и дјеце.
- Сектор образовања и сектор заштите и спасавања се међусобно повезују упознавањем са терминологијом, кроз развијање мјера и метода за сектор образовања, без уплитања у надлежности, што не треба стварати додатни терет.
- Мјере за смањење ризика од несрећа и катастрофа те заштита и спасавање могу бити обрађиване кроз наставне и ваннаставне активности као што су одјељенске заједнице, секције, сједнице стручних органа школе (наставничко вијеће, вијеће родитеља, вијеће ученика), слободне активности, изложбе, медијске и друге кампање подизања свијести, такмичења, вјежбе евакуације и слично, те посебне догађаје посвећене овој теми.
- Ученици треба да буду у стању да идентификују, предвиде, процјене и контролишу различите врсте опасности које се односе на њихове активности, те да помогну у смањивању и елиминисању ризика са којим се могу суочити или их узроковати.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. Носиоци интегрисања мјера за смањење ризика од несрећа и катастрофа у наставне планове и програме су надлежна министарства образовања (Министарство просвјете и културе Републике Српске, Федерално министарство образовања и науке, Одјељење за образовање Владе Брчко Дистрикта БиХ и надлежна кантонална министарства образовања) уз стручну подршку педагошких завода и социјалних партнера. У складу са законом утврђеним надлежностима, у наведене активности се могу укључити Министарство цивилних послова БиХ и Министарство безбједности Босне и Херцеговине (по потреби и на захтјев надлежних органа), као и надлежни органи управе за цивилну заштиту, а уз учешће наставника, ученика и дјеце.
2. Сектор образовања и сектор заштите и спасавања се међусобно повезују упознавањем са терминологијом, кроз развијање мјера и метода за сектор образовања, без уплитања у надлежности.
3. Интегрисање мјера за смањење ризика од несрећа и катастрофа укључује унапређење знања о опасностима и мјерама којима се обухвата дјеловање у превенцији, ублажавању, приправности, одговору и отклањању посљедица - опоравку те начину смањења рањивости и повећања капацитета отпорности.
4. Пројекти у области смањења ризика од несрећа и катастрофа, које су у Босни и Херцеговини имплементирале међународне владине и невладине организације, као и домаће невладине организације, а чији је главни фокус добробит дјеце, могу бити примјери добре праксе интеграције мјера за смањење ризика од несрећа и катастрофа у наставне планове и програме.
5. С обзиром да климатске промјене појачавају учесталост и интензитет несрећа и катастрофа, пожељно је да наставни планови и програми те ваннаставне активности третирају и теме о климатским промјенама, чиме се проширује знање о смањењу ризика од несрећа и катастрофа.

31 Види Смјернице за реализацију програма из области заштите и спасавања у основним школама https://nwb.savethechildren.net/sites/nwb.savethechildren.net/files/library/Smjernice-bos_2.pdf

СТАНДАРД 2:

ИДЕНТИФИКАЦИЈА РЕСУРСА И КАПАЦИТЕТА ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА УЧЕШЋЕ И ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ И ВЈЕЖБИ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

Ресурси и капацитети локалне заједнице активно учествују у имплементацији наставних планова и програма те ваннаставних активности, чиме се унапређује безбједно окружење за учење.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Локални ресурси и капацитети образовања, локалне управе, цивилне заштите, ватрогасних служби, здравства, Црвеног крста/крижа, полиција, центара за социјални рад, цивилног друштва и невладиних организација се приоритетно стављају на располагање и помажу при извођењу наставних и ваннаставних активности утемељених на садржајном планирању наставе уз вођство наставника, како би ојачали приступ квалитетном образовању у области заштите и спасавања.
- Образовно особље уз подршку и упутства министарства образовања осмишљава наставне и ваннаставне садржаје, уз максимално коришћење локалних ресурса и капацитета.
- Родитељи или старатељи, дјеца и млади активно учествују у изради, имплементацији, мониторингу и евалуацији образовних активности у области заштите и спасавања.
- Васпитно-образовне установе на подручју локалне заједнице израђују план и програм обуке у којем се наводи сврха и начин коришћења ресурса и капацитета локалне заједнице.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. Под ресурсима и капацитетима подразумевају се људски, материјални и финансијски ресурси. То могу бити: службеници тј. предавачи из локалне управе, цивилне заштите и Црвеног крста/крижа, полицајци, ватрогасци, медицинско особље, затим ватрогасна возила, возила хитне медицинске помоћи и др.
2. Мотивација наставника се може подстаћи адекватном подршком васпитно-образовне установе и донатора за креативно и динамично припремање наставних садржаја, као и издвајањем додатних финансијских средстава за новчано стимулисање и прековремени рад.³²
3. Ученици имају право да дају свој допринос када се ради о питањима која утичу на њихове животе, а то укључује и допринос садржајима њиховог образовања. Они учествују у дискусијама о интегрисању садржаја из области смањења ризика од несрећа и катастрофа те заштите и спасавања кроз конструктиван дијалог и разговор са родитељима, а садржаји могу бити представљени и изражени кроз умјетност, музику и глуму.
4. Приликом припреме и извођења наставних и ваннаставних садржаја ученици се могу ангажовати, али се при томе води рачуна да те активности не превазилазе њихове психичке, физичке и интелектуалне капацитете.
5. Планом образовања и обучавања се осигурава континуиран квалитет образовања у области смањења ризика од несрећа и катастрофа те заштите и спасавања. Њиме се одређује визија сарадње, дефинишу циљеви и показатељи, као и временски оквири ради прецизирања провођења заједничких активности.

³² Види INEE стандард: Стандард наставника и другог образовног особља 2: Услови рада, смјернице 2, стр 97.

СТАНДАРД 3:

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И ОБУКА

Наставници и друго особље периодично пролазе структурисане обуке и стручно се усавршавају у складу с потребама, околностима и потенцијалним ризицима за управљање несрећама и катастрофама.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

Провођење периодичних, релевантних и структурисаних обука у складу са потребама наставника, административног и другог особља подразумјева:

- Прилагођавање нивоу образовања особља васпитно-образовних установа и њиховим радним задацима.
- Теме релевантне за образовање о несрећама и катастрофама, укључујући познавање опасности и њихових штетних посљедица, поступање у случају опасности, те теме о превенцији, одговору, опоравку, изградњи отпорности као коначном циљу, као и упознавање са улогама и координационим механизмом различитих државних актера у локалној заједници, државном, ентитетском нивоу и институцијама и релевантним документима на међународном нивоу.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. Стручно усавршавања и обуке треба да буду планиране годишњим програмом рада васпитно-образовних установа, као и планом и програмом стручног усавршавања.
2. Министарства образовања морају планирати средства за стручно усавршавање и обуку у буџету или их обезбиједити из других извора.
3. Обуке ускладити са тренутним, дугорочним кадровским потребама. Проводе их стручна правна или физичка лица уз претходну сагласност надлежних министарстава образовања.
4. Мотивисати запослене у васпитно-образовним установама за стручно усавршавање из области несрећа и катастрофа и њихових посљедица.

СТАНДАРД 4:

МОНИТОРИНГ ЗАШТИТЕ ДЈЕЦЕ ТОКОМ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА

Информације о заштити дјеце и ефикасности наставних планова и програма се објективно и благовремено прикупљају ради покретања систематичних активности превенције и одговора те ради разматрања стања безбједности школе тако да резултати буду уграђени у Процјену и План заштите и спасавања васпитно-образовне установе, као и у процес стручног усавршавања, обуке и оспособљавања.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Надлежне институције успостављају ефикасан систем редовног мониторинга активности васпитно-образовне установе у ситуацијама несреће или катастрофе све до опоравка.
- Формирање тима за стварање ефикасног система мониторинга заштите дјеце током несреће или катастрофе.
- Осмишљавање и увођење мониторинга заштите дјеце током несрећа и катастрофа консултујући репрезентативне узорке (примјере).
- Укључивање свих запослених профила у васпитно-образовним установама у креирање мониторинга заштите дјеце током несреће или катастрофе.
- Уграђивање мониторинга заштите дјеце током несреће или катастрофе у наставне садржаје релевантних наставних предмета.
- Рањиве особе је потребно консултовати, обучити за прикупљање података и укључити у активности мониторинга.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. Мониторинг за заштиту дјеце ажурирати у складу са насталим промјенама у васпитно-образовним установама. План мониторинга одређује колико ће се често прикупљати разне врсте података, у складу с потребама и ресурсима. Од васпитно-образовних установа је могуће прикупити различите врсте информација.
2. Мониторингом се сагледава да ли се тематске цјелине и помоћна литература прилагођавају у складу са образовним потребама и како се прилагођавају промјенама контекста. Тиме се осигурава релевантност интервенција и усклађеност с потребама, утврђују могућности за унапређење, ублажавање и смањење ризика од несрећа и катастрофа те промовише одговорно понашање.³³

³³ Правилником о обучавању лица у оквиру основног и средњег образовања Републике Српске прецизирано је да основне и средње школе најмање једном годишње разматрају стање безбједности ученика и наставника, стручних сарадника и осталих запослених у школи и врше ажурирање процјене ризика и планова заштите и спасавања.

СТАНДАРД 5:

ОБЈЕКТИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА ОБЕЗБЈЕЂУЈУ ФИЗИЧКУ СИГУРНОСТ УЧЕНИКА

Изградња, пројектовање нових и реновирање постојећих објеката васпитно-образовних установа се врши у складу са процјеном ризика локалне заједнице и процјеном ризика васпитно-образовне установе и њене околине..

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Мјеста и објекти за учење су безбједни и приступачни свима који уче, свим наставницима и другом образовном особљу³⁴. Привремено и стално окружење за учење се по потреби поправља, реновира или замјењује пројектима и објектима отпорним на несреће и катастрофа³⁵. Нови објекти се граде отпорни на несреће и катастрофе.
- Физичке структуре које се користе као мјеста за учење примјерене су ситуацији и посједују адекватне просторе за наставу, администрацију, рекреативне активности и санитариије.
- Учионице и распоред сједења испуњавају усаглашени омјер простора по ученику и наставнику како би се промовисале партиципаторне методологије и приступи усмјерени на ученике³⁶.
- Намјештај и опрема у васпитно-образовним установама су дизајнирани и инсталирани на начин да смање могуће повреде дјецe.
- Осигурати висок степен интеракције између управе васпитно-образовне установе, наставника, ученика, родитеља/старатеља и видљиво присуство кључних актера из јединица локалне самоуправе, приватног сектора, невладиних организација у активностима васпитно-образовне установе.

СМЈЕРНИЦЕ

1. Образовни објекти треба да буду изграђени, обновљени или премјештени на мјеста која обезбјеђују физичку сигурност ученика и особља васпитно-образовних установа. Важно је размотрити да ли треба поново користити мјеста за образовање која су коришћена прије несреће или катастрофе.
2. Код пројектовања и изградње привремених и сталних образовних објеката важно је размотрити следеће елементе: избор безбједног мјеста: структурну безбједност оштећених зграда морају процијенити квалификовани стручњаци, а зграде треба поређати према приоритету за поновно усељење, поправке, адаптацију или замјену на основу потреба и трошкова. Потребно је да надлежна министарства анализирају постојеће стање васпитно-образовних установа, као и да се изврше све неопходне реконструкције објеката те доврше изградњу и оспособљавање инфраструктуре за смањење ризика од природних и других несрећа.
3. Образовни објекти морају бити пројектовани, изграђени и одржавани тако да буду отпорни на несреће које се често дешавају, попут пожара, олуја, земљотреса и клизишта. Приликом обнављања треба се побринути да васпитно-образовне установе не изложе ученике, наставнике и друго образовно особље непотребним ризицима; пројектовањем и изградњом треба обезбиједити адекватну расвјету, унакрсну вентилацију и гријање (по потреби), како би се осигурало квалитетно окружење за наставу и учење. Улази и излази треба да ученицима, наставницима и другом образовном особљу омогуће сигуран излазак у случају нужде³⁷.
4. Структуру објекта, укључујући санитариије и намјештај, столове, столице и табле, потребно је редовно одржавати³⁸.
5. Особље васпитно-образовних установа треба да одржава добре међуљудске односе јер су оне кључ за квалитетан васпитно-образовни процес.

³⁴ Види ИНЕЕ Стандард приступа и окружења за учење 2, смјернице 1-4

³⁵ Види ИНЕЕ Стандард приступа и окружења за учење 2 смјернице 2 и 4.

³⁶ Види ИНЕЕ Стандард приступа и окружења за учење 2 смјерницу 4.

³⁷ Види Стандард приступа и окружења за учење 2, смјерницу 11 на стр. 66; Стандард образовне политике 1, Смјерницу 3 на стр. 108; ИНЕЕ Смјернице о безбједнијој изградњи школа доступне у склопу ИНЕЕ сета алата: www.ineesite.org/toolkit; и SPHERE стандарде о склоништима.

³⁸ Види ИНЕЕ стандарде: Стандард наставника и другог образовног особља 3, смјерницу 1 на стр. 99.

СТАНДАРД 6:

ДЈЕЦА И УЧЕНИЦИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА ИМАЈУ АДЕКВАТАН ПРИСТУП ЧИСТОЈ ВОДИ, ОПРЕМЉЕНИМ САНИТАРНИМ ЧВОРОВИМА И ХИГИЈЕНИ

Санитарни чворови у васпитно-образовним становима имају чисту и топлу воду, сапун и папирне убресе и друге услове којима се осигурава висок степен хигијене.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Подићи свијест о кључним јавним здравственим ризицима и мобилисати све кључне локалне актере да усвоје превентивне мјере како би се спријечило погоршање хигијенских услова и адекватно одржавали објекти васпитно-образовних установа.
- Адекватне количине здраве питке воде, одговарајуће и опремљене санитарније обезбијеђене су за потребе личне хигијене и заштите, с обзиром на пол, старосну доб и лица с инвалидитетом.³⁹
- Користити интерактивне методе комуникације о хигијени гдје год је то могуће како би се обезбиједио трајни дијалог и разговор с онима који су погођени.⁴⁰
- Промовисати добре хигијенске праксе, питку воду, смањење здравствених и ризика животне средине, услове који омогућавају људима да живе здраво, достојанствено, удобно и безбједно.
- Васпитно-образовне установе активно укључују родитеље или старатеље у усвајању овог стандарда. Они су кључни партнери у планирању, имплементацији и мониторингу утицаја интервенција васпитно-образовне установе, њихове примјене код куће и побољшању здравља дјете.
- Ученици могу, у циљу учења, равноправно учествовати у чишћењу и одржавању санитарнија. Чишћење не смије бити коришћено као казна за лоше школске резултате или лоше понашање.

СМЈЕРНИЦЕ

1. **Процјена потреба:** Процјена је потребна да се идентификују ризици који би могли повећати рањивости и да се предвиди вјероватноћа успјеха, како у доступности простора за хигијену, тако и у активностима промоције хигијене.
2. **Санитарије** морају бити доступне унутар васпитно-образовне установе. Санитарије треба да буду приступачне особама с инвалидитетом и омогућавају приватност, достојанство и безбједност.
3. **Промоција здраве воде и хигијене:** Окружења за учење треба да имају извор здраве и топле воде те обезбијеђен сапун и папирне убресе. Хигијенске праксе, као што је прање руку и лица, треба да буду уведене као свакодневне активности.
4. **Приступ локалним услугама и механизам упућивања:** особље васпитно-образовних установа користи капацитете локалних служби и средства за подршку и промоцију физичке, психосоцијалне и емотивне добробити ученика.

³⁹ Види INEE стандарде, смјернице 3, 5-6.

⁴⁰ Види SPHERE напомене за смјерницу 3.

СТАНДАРД 7:

ПЛАН ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА ОД ПРИРОДНИХ НЕСРЕЋА И КАТАСТРОФА СЕ ДОСЉЕДНО ПРИМЈЕЊУЈЕ

Управа васпитно-образовне установе израђује, одржава и ажурира Процјену ризика и План заштите и спасавања од природних несрећа и катастрофа који се досљедно примјењују прије, током и после несреће или катастрофе, а чиме се обезбјеђује заштита ученика од физичких повреда, континуитет образовања и развија култура безбједности.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Управа васпитно-образовне установе формира Одбор за поступање у случају несрећа и катастрофа.
- Процјена ризика и План заштите и спасавања од природних несрећа и катастрофа васпитно-образовне установе у случају несреће и катастрофе се израђује у складу са прописаним методологијама.⁴¹
- План заштите и спасавања⁴² се спроводи у сарадњи са цивилном заштитом, ватрогасном јединицом, полицијом, Црвеним крстом/крижем, центром за социјални рад и др.
- Редовно се врше симулације различитих опасности од несрећа и катастрофа те вјежбе склањања и евакуације у васпитно-образовним установама у циљу провјере знања и припремљености за дјеловање у различитим врстама несрећа.
- Планом заштите и спасавања се предвиђа начин континуираног извођења наставе током несреће или катастрофе.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. Одбор васпитно-образовне установе за поступање у несрећама и катастрофама треба да се састоји од директора, помоћника директора, педагога, наставника, домара, представника вијећа ученика и вијећа родитеља и других релевантних чланова локалне заједнице, уз сталне консултације са општинском службом цивилне заштите, Црвеним крстом/крижем, полицијском управом, домом здравља, центром за социјални рад и др.
2. Улога Одбора васпитно-образовне установе за поступање у несрећама и катастрофама се огледа у изради, прилагођавању, имплементацији, комуникацији и ажурирању Плана заштите и спасавања и његових саставних дијелова. Одбор се редовно састаје током школске/педагошке године и својим дјеловањем утиче и доприноси развоју културе безбједности код дјеце, ученика и особља васпитно-образовне установе.
3. На почетку школске/педагошке године Одбор усаглашава распоред активности. Главне активности подразумевају:

⁴¹ Методологија за израду Плана заштите и спасавања од природних или других несрећа институција и органа Босне и Херцеговине (Сл. гласник БиХ, број: 74/12); Уредба о садржају и начину израде плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће (Сл. Гласник РС бр. 68/13) и Уредба о садржају и начину израде плана заштите и спасавања од природних и других несрећа (Службене новине Федерације БиХ бр.8/11)

⁴² Примјер Плана заштите и спасавања од природних и других несрећа – Save the Children <https://nwb.savethechildren.net/bs/resources/smanjenje-rizika-od-karastrofa/t-57>

- › именованье чланова и формирање Одбора;
- › евентуално ажурирање Процјене ризика и Плана заштите и спасавања, представљање и подјела Плана заштите и спасавања особљу васпитно-образовне установе, ученицима и родитељима/старатељима/породицама;
- › израду плана превентивних активности за школску/ педагошку годину;
- › израду плана обука и вјежби за школску/ педагошку годину;
- › провјеру противпожарне опреме;
- › планирање извођења вјежбе евакуације (најмање једном годишње, уз могућност укључивања хитних служби) и то једном уз, а други пут без учешћа хитних служби (ватрогасаца, хитне помоћи, полиције, цивилне заштите и других служби заштите и спасавања);
- › провјеру опреме за несреће и катастрофе;
- › постављање усаглашеног распореда активности на видно мјесто у холу васпитно-образовне установе.

4. Учешће у активностима надлежног штаба цивилне заштите и представника цивилне заштите.
5. Процјеном ризика долазе до изражаја фактори рањивости и изложености васпитно-образовне установе: постојање противпожарног аларма, правци евакуације, обиљежени излази, инфраструктура - електричне и водоводне инсталације, громобранске инсталације, близина саобраћајница, пружни прелази, локалитет изложен плавном ризику, кров и кровна конструкција, столарија, котловнице, насиље, пси луталице, мине итд.
6. План заштите и спасавања обухвата акциони план за спровођење превентивних мјера за смањење утицаја опасности на васпитно-образовну установу и њене потребе за структурисаним побољшањима управе - увођење нових функција/координатора, одбора и већих одговорности чланова управе у складу са законом, физичко обезбјеђење васпитно-образовне установе и видео надзор, уређење намјенске инфраструктуре - просторне и амбијенталне интервенције за побољшање безбједности, потребне јавне набавке и донације – набавка противпожарних апарата и поправка хидраната и хидрантске мреже, набавка зидних табли и сетова хитних потреба за несреће и катастрофе, уговарање виталних услуга у несрећама и катастрофама.

СТАНДАРД 8:

КОНТИНУИТЕТ ИЗВОЂЕЊА НАСТАВЕ ТОКОМ НЕСРЕЋЕ ИЛИ КАТАСТРОФЕ

Образовање пружа физичку, психосоцијалну и когнитивну заштиту, која спасава и одржава животе пружајући безбједна мјеста за учење, која нуде могућност идентификације и подршке погођеним појединцима. Образовање током несреће или катастрофе ублажава психосоцијални утицај дајући осјећај нормалности, стабилности, структуре и перспективе у будућности. Наставком образовања се, ширењем информација, обезбјеђује преношење знања и вјештина за преживљавање у случају несрећа и катастрофа.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Надлежна министарства образовања сачињавају планове континуитета извођења наставе у васпитно-образовним установама за случај несреће или катастрофе.
- У случају потребе измјештања ученика, у сарадњи са локалном заједницом идентификовати алтернативне локације за привремене просторе за учење и алтернативне начине подучавања.
- У склопу израде Процјене ризике и Плана заштите и спасавања планирати прилагођавање наставног плана и програма васпитно-образовне установе датој ситуацији.
- Припремити квалитетне наставне планове и програме за упознавање наставног и другог запосленог особља и ученика с препорукама за дјеловање у свим врстама несрећа те начином преживљавања, с циљем нормализовања живота и рада у локалној заједници и нормализације стања.
- Надлежна министарства образовања сачињавају планове континуитета извођења наставе у васпитно-образовним установама за случај несреће или катастрофе.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. У сарадњи са локалном заједницом одредити безбједну локацију за несметано одвијање васпитно-образовног процеса, до нормализације живота и рада на локалном нивоу.⁴³
2. Припремити препоруке за извођење васпитно-образовног процеса како наставног и другог запосленог особља, тако и ученика, према могућностима и у складу са насталом ситуацијом.
3. Развијати начине учења на даљину који прате наставни план и програм, као алтернативу за ученике чија су пребивалишта удаљена од објеката васпитно-образовних установа и неприступачна за долазак у случају несреће или катастрофе. На овај начин ће се обезбиједити да ученици стичу захтијевани ниво знања иако нису у могућности да свакодневно похађају васпитно-образовну установу. За ученике који су пропустили наставу треба обезбиједити могућности сустизања њихових вршњака у пређеном градиву и стеченом знању.
4. Надлежна министарства образовања те управе васпитно-образовних установа треба да обезбједе материјално-техничка и дидактичка средства и опрему, као и транспортна средства за несметано извођење васпитно-образовног процеса на измјештеним локацијама у случају несреће или катастрофе.
5. Све активности спроводити у сарадњи са надлежним институцијама на локалном нивоу ради умањења посљедица несрећа, катастрофа и других ризичних ситуација, уз међусобну координацију активности.

⁴³ Примјер - Успостављање Кутака за дјецу: Приручник за рад с дјецом у кризним ситуацијама <http://www.wvi.org/sites/default/files/Uspostavljanje%20Kutaka%20za%20djecu%20za%20web.pdf>

СТАНДАРД 9:

НАКОН НЕСРЕЋЕ ИЛИ КАТАСТРОФЕ ШТО ПРИЈЕ ОБНОВИТИ ИНФРАСТРУКТУРУ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ И НАСТАВИТИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ПРОЦЕС, ВОДЕЋИ РАЧУНА О ФИЗИЧКОМ И МЕНТАЛНОМ ЗДРАВЉУ ДЈЕЦЕ И УЧЕНИКА

Капацитете потребне за брз опоравак васпитно-образовних установа под ризиком од снажних утицаја природних опасности планирати унапријед у складу са емоционалним, социјалним и физичким потребама дјецее.

КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ:

- Предузети све потребне радње у циљу што раније обнове инфраструктуре васпитно-образовне установе и покретања васпитно-образовног процеса.
- Створити окружење које ће обезбиједити да дјеца и ученици поврате осјећај стабилности и безбједности, како би се омогућио даљи развој и враћање у нормалне животне токове.
- Обезбиједити стручну подршку дјечи и ученицима, наставном и другом особљу за ублажавање посљедица стреса насталих у несрећи или катастрофи.

СМЈЕРНИЦЕ:

1. Тражити од надлежних власти и донатора помоћ у обнови инфраструктуре васпитно-образовне установе.
2. Што раније укључити дјецу у редован васпитно-образовни процес.
3. Дјечи и ученицима показати на који начин могу активно допринијети спречавању несрећа са којим се сусрећу или ће се сусрести у будућности, као одрасле особе (у васпитно-образовној установи, током спортских активности, у току игре, на путу у кући и друго).
4. Пружити подршку дјечи и ученицима као и другом запосленом особљу кроз ангажовање стручних лица (психолога, педагога, дефектолога, итд.) ради пружања психосоцијалне помоћи различитим категоријама дјеце у циљу ублажавања посљедица стреса насталих у случају несреће или катастрофе.

ЗАКЉУЧАК

Минимални стандарди за отпорност васпитно-образовних установа на несреће и катастрофе произашли су из чињенице да несреће и катастрофе које се дешавају великим интензитетом не бирају ни вријеме ни мјесто, нити бирају ко ће им и у којој мјери бити изложен. Како су дјеца једна од најрањивијих изложених категорија становништва, у циљу смањења ризика од несрећа и катастрофа неопходно је успоставити комуникацију са дјецом, едуковати их, упознати их са ризицима и опасностима несрећа којима могу бити изложена, као и са мјерама које треба да предузму у ванредним ситуацијама у циљу смањења ризика, како би такву ситуацију могли пребродити, све до опоравка.

Минимални стандарди за отпорност васпитно-образовних установа на несреће и катастрофе помажу при унапређењу одговорног и предвиђеног понашања свих актера те доприносе њиховој међусобној координацији, укључујући образовне власти, а како би дјеца погођена несрећом или катастрофом имала право на безбједност, достојанствен живот и помоћ.

6.

ИЗВОРИ

- INEE СТАНДАРДИ, прво издање 2004., поновљено издање 2006., поновљено издање 2009, друго издање 2010., поновљено издање 2010., преведено на босански/српски/хрватски 2011.г.)
- Оквир за смањење ризика од катастрофа из Сендаиа за период 2015-2030.
- Сендаи декларација
- Оквирни закон о предшколском васпитању и образовању у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 88/07)
- Оквирни закон о основном и средњем образовању у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 18/03)
- Закон о образовању у основном и средњем школама у Брчко Дистрикту БиХ („Службени Гласник Брчко дистрикта БиХ”, број: 10/08, 25/08, 04/13 и 48/16)
- Закон о средњем образовању и васпитању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 74/08)
- Закон о основном васпитању и образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр.44/17)
- Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске” бр. 121/12)
- Закон о заштити од пожара БД („Службени Гласник Брчко дистрикта БиХ”, број: 9/06, 19/07, 12/11”)
- Закон о заштити од пожара Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 71/12)
- Закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних и других несрећа ФБиХ (“Службене новине Федерације БиХ”, бр. 39/03, 22/06 и 43/10)
- Правилник о обучавању лица у оквиру основног и средњег образовања о опасностима и заштити од елементарне непогоде и друге несреће ((„Службени гласник Републике Српске“, бр. 74/14)
- Правилник о заштити од пожара грађевина за јавну употребу („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 86/11)
- Уредба о садржају и начину израде плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће („Службени гласник Републике Српске“ бр. 68/13)
- Уредба о садржају и начину израде плана заштите и спасавања од природних и других несрећа („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 8/11)

Публикације

- Смјернице за реализацију програма из области заштите и спасавања у основним школама (Save the Children), 2015.
- Интегрисање смањења ризика од елементарних непогода и других несрећа у наставне и ваннаставне активности: приручник за васпитаче у предшколским установама и наставно особље у основним и средњим школама (Save the Children), 2017.).

Интернет линкови

www.ineesite.org/toolkit

www.spherehandbook.org

https://nwb.savethechildren.net/sites/nwb.savethechildren.net/files/library/Smjernice-bos_2.pdf

<https://nwb.savethechildren.net/bs/resources/smanjenje-rizika-od-karastrofa/t-57>

<http://www.wvi.org/sites/default/files/Uspostavljanje%20Kutaka%20za%20djecu%20za%20web.pdf>

https://www.eeri.org/wp-content/uploads/RodgersGeoHazardsIntl_SshoolVulnerabilityReport_ForERRIO2012.pdf

Save the Children za sjeverozapadni Balkan

Ljubljanska 16, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Tel: +387 (33) 290 671; Fax: +387 (33) 290 675

info.nwbalkans@savethechildren.org

nwb.savethechildren.net

[savethechildrenNWB](https://www.facebook.com/savethechildrenNWB)

[savethechildrennwb](https://www.instagram.com/savethechildrennwb)

[SavethechildrenNWB](https://www.youtube.com/SavethechildrenNWB)

[scnwb](https://twitter.com/scnwb)